

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 210 sahifa,
13-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Alohida ehtiyojga muhtoj bolalarga matematika darslarida integratsion yondashuvni amalga oshirish	10
Mamadjanova Ma'muraxon Kadirjanovna	
O'quvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirishning nazariy asoslari.....	13
Boltayeva Go'zal Komilovna	
Inkluziv ta'lim sharoitida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini aniqlash metodologiyasi	21
D. Sh. Jo'rayeva, J. A. Jovliyev	
Bolalarda leksik-grammatik nutq kamchiliklarini bartaraf etishda kontekstli texnologiyalardan foydalanish	25
Abdullayeva Yoqutjon Qalandar qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	30
Abduvaliyeva Sabina Kurbonali qizi	
O'g'il bolalarni oilaviy munosabatlarga tayyorlashning pedagogik-psixologik asoslari.....	35
Aripov Shokirjon Olimovich, Raxmatillayeva Sug'diyona Muhammadjon qizi	
Pedagogik intuitsiyani rivojlantirishga yo'naltirilgan zamonaviy metodikalar	39
Axmedov Jaloliddin Oribovich	
The Impact of AI-Generated English Learning Materials Based on Uzbek Rural Life on the Learning Motivation of Rural Students.....	42
Baxramova Malika Muzaffarovna	
Raqamli kutubxonalarda sun'iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanish texnologiyalari va imkoniyatlari	47
Choriyeva Zarina Anvarbek qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida orfografik savodxonlikni shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari ...	50
D. Teshaboyev, M. Sotvoldiyeva	
Oliy ta'limda tblt metodik modeli asosida baholash tizimini takomillashtirish	53
Djurayeva Nargiza Kudratillayevna	
Yangi O'zbekiston ta'lim tizimida pedagogik etikaning rivojida xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	59
Dushayeva Nazokat Sharofiddinovna	
Uilyam Shekspir tragediyalarining o'zbek adabiyotidagi o'rni.....	62
Ergasheva Mehriyona	
Qizlarning oilaviy kompetensiyasi uchun ijodiy pedagogika: Koreya dizayn ta'limi modelini O'zbekiston kontekstiga moslash.....	65
G'ayratova Mohidil Zafar qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida va darsdan tashqari mashg'ulotlarda umumrivojlantiruvchi mashqlardan foydalanish metodikasi	69
Maksetova Nurjamal Kuatovna	
Integrativ ta'lim muhitida bo'lajak surdopedagoglarning metodik kompetensiyalarini shakllantirish	72
Malikova Xurshida Ikramovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarda ko'p uchraydigan tovush talaffuzi kamchiliklari va ularni bartaraf etishda lopedik usullar.....	75
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Talabalarga an'anaviy xonandalik ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari.....	78
Muxammadova Ozoda Muzrabovna	
Hayotiy sifat tushunchasini psixologik mazmuni.....	82
N. G. Pulatova	
Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida ehtiyojlarga ega o'quvchilarni qo'llab-quvvatlashning kompleks yondashuvlari	85
Nazarova Dildora Asatovna, Abdurashidova Feruza Qaxramonovna	
Inklyuziv ta'lim tizimida o'qituvchining ko'p qirrali pedagogik faoliyati va uning nazariy asoslari	89
Nazarova Dildora Asatovna, Axmedova Aziza Temurovna	

Xo'ja ahmad Yassaviy e'tiqod tarbiyasi haqida.....	93
<i>Norova Sevara Uyg'un qizi</i>	
Matritsa va uning determinanti mavzusini o'qitish orqali bo'lajak iqtisodchilarning analitik tafakkurini rivojlantirish texnologiyalari.....	97
<i>Nuriddinov Jalolxon Tursunboy o'g'li, Otaboyev Muxsinjon Muqimjonovich</i>	
Odam anatomiyasi darslarida interfaol va multimedia vositalaridan foydalanish yo'llari.....	104
<i>Nurmatov Norqobil Jo'rayevich, Qo'chqorova Moxira Dilmurod qizi, Boxodirova Nilufar Ikrom qizi</i>	
AQSh ta'lim tizimining o'ziga xos jihatlari va bugungi kundagi rivojlanishi.....	110
<i>Orishev Jamshid Bahodirovich</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida nutqiy kompetensiyalarini shakllantirishda xorijiy ta'limi tajribalari.....	116
<i>Pardayeva Gulbahor Jalg'ashovna</i>	
Kreativ ta'lim texnologiyalarining pedagogik mohiyati.....	119
<i>Sariboyev Nurali Abdunazarovich</i>	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'limning zamonaviy pedagogik tizimdagi o'rni.....	122
<i>Siddiqov Azamat Muhammadjon o'g'li</i>	
Konstruktiv yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida 4K ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi.....	126
<i>Sobirova Sarvinoz Quvondiqovna</i>	
Criteria of Scientific Activity Implementation of Physical Culture Education Students.....	133
<i>Sapayev Ruzmat Radjapovich</i>	
O'smir yoshdagi o'quvchilarning ma'naviy ehtiyojlarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	136
<i>Tilovova Qizlarxon Ishpulat qizi</i>	
PIRLS tadqiqotida so'rovnomalarning qamrov doirasida maktab muhiti.....	141
<i>To'qliyeva Matluba Boqiyevna</i>	
Onlayn til o'rganish platformalarining esl o'quvchilarining og'zaki nutq ishonchi (speaking confidence) ga ta'siri.....	146
<i>Tojiboyeva Shohistaxon, Omonova Nargiza</i>	
Katta maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirishda kommunikativ o'yinlarning ahamiyati.....	151
<i>Toshpo'latova Sevinch O'ral qizi</i>	
Maktab o'quvchilarining jismoniy sifatlarini tarbiyalashning samarali uslublari.....	155
<i>Turdiyev Azam Xasanovich</i>	
O'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda xalqaro baholash tizimini tatbiq etish imkoniyatlari.....	158
<i>Turobov Mamarajab Sodiq o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda ijodiy va mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	163
<i>Umirzoqova Surayyo Xudoyberdiyevna</i>	
Talabalarda perspektiv tasvir bajarishga oid ko'nikmani shakllantirishda CAD dasturlaridan amaliy foydalanish imkoniyatlari.....	165
<i>Valiyev A'zamjon Nematovich, Toxirov Sardorbek Muzaffar o'g'li</i>	
Duduqlanishni bartaraf etishda qo'llaniladigan usullar va vositalar.....	173
<i>Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'quvchilarning yozma nutqini rivojlantirish usullari.....	176
<i>Xudoyberdiyeva Dildora Nazarjon qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</i>	
Duduqlanishga ega bolalar nutqini rivojlantirishda kompleks korreksion ishlar tizimi.....	179
<i>Xusanova Nozimaxon Zuxriddin qizi</i>	
Sirdaryo viloyatida tabiat va mehnat jarayonlarining tasviriy san'at orqali estetik va ekologik ifodasi.....	182
<i>Yorlaqova Malika Ahmad qizi</i>	
The Relevance of Artificial Intelligence in Teaching the English Language.....	186
<i>Yusupova Gulnoza Mirzoyevna</i>	
Umumta'lim maktabida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kuzatiladigan nutq xususiyatlari.....	189
<i>Zairova Nigora</i>	

Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari	193
Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna	
Педагогические технологии совершенствования физических качеств как основы здорового образа жизни	197
Журабаев Абдукарим Маматкулович	
Формирование духовно-нравственной компетентности будущих учителей как педагогическая проблема	200
Зокиржонova Ф. Р., Рихситиллаева Д. Р., Меликузиева Ш. А.	
Межкультурный диалог как инструмент воспитания гармоничной личности в школе	203
Махмудхожаев Ориф Бахтиёрович	
Talaba yoshlarining ma'naviy madaniyatini rivojlantirishda zamonaviy yondashuvlar	205
Xojametov Ajiniyaz Andriyanovich	
Методика формирования познавательных интересов у младших школьников в процессе выполнения творческих заданий на уроках русского языка	207
Юлдашева Тахмина Бону Гайратовна	

UILYAM SHEKSPIR TRAGEDIYALARINING O'ZBEK ADABIYOTIDAGI O'RNI

Ergasheva Mehriyona

Turon universiteti,
Xorijiy tillar filologiya va tillarni o'qitish (ingliz tili) yo'nalishi,
2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada William Shakespeare tragediyalarining mazmuni, asosiy g'oyalari va obrazlar tizimi tahlil qilinadi. Xususan, Hamlet, Othello, King Lear va Macbeth asarlari o'zaro solishtirilib, ulardagi umumiy va farqli jihatlar ochib beriladi. Uilyam Shekspir tragediyalari jahon adabiyotining muhim tarkibiy qismi bo'lib, ularning o'zbek adabiyotiga kirib kelishi tarjima va teatr orqali amalga oshgan. Shekspirning Hamlet, Otello, Makbet kabi asarlari o'zbek tiliga tarjima qilinib, milliy sahnalarda namoyish etilgan va keng kitobxonlar e'tiboriga havola qilingan. Bu jarayon o'zbek dramaturgiyasida fojiviy janrning rivojlanishiga, inson ruhiyati va ichki kechinmalarini chuqur tasvirlash an'anasining shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. Shekspir tragediyalaridagi konflikt, xarakter va dramatik kompozitsiya unsurlari o'zbek yozuvchilari ijodida yangi badiiy izlanishlarga asos bo'lgan. Natijada, o'zbek adabiyotida tragediya janri mazmun va shakl jihatidan boyib, milliy va jahon adabiyoti o'rtasidagi aloqalar mustahkamlangan.

Kalit so'zlar: Uilyam Shekspir, tragediya, dramaturgiya, o'zbek adabiyoti, teatr madaniyati, Hamlet, Otello, King Lear, Macbeth, falsafiy g'oya, badiiy tahlil, fojea, ichki ziddiyatlar.

Abstract: This article analyzes the content, main ideas, and system of characters in the tragedies of William Shakespeare. In particular, the works Hamlet, Othello, King Lear, and Macbeth are compared to identify their similarities and differences. Shakespeare's tragedies are an essential part of world literature, and their introduction into Uzbek literature was achieved through translation and theatrical performance. Works such as Hamlet, Othello, and Macbeth have been translated into Uzbek, staged in national theaters, and presented to a wide readership. This process significantly influenced the development of the tragic genre in Uzbek dramaturgy and contributed to the formation of a tradition of deep psychological portrayal of human inner experiences. The conflict, characters, and elements of dramatic composition in Shakespeare's tragedies served as a foundation for new artistic explorations in Uzbek literature. As a result, the genre of tragedy in Uzbek literature has been enriched both in content and form, and the connections between national and world literature have been strengthened.

Key words: William Shakespeare, tragedy, dramaturgy, Uzbek literature, theatrical culture, Hamlet, Othello, King Lear, Macbeth, philosophical idea, literary analysis, tragedy, internal conflicts.

Аннотация: В данной статье анализируются содержание, основные идеи и система образов трагедий Уильяма Шекспира. В частности, произведения "Гамлет", "Отелло", "Король Лир" и "Макбет" сопоставляются между собой, выявляются их сходства и различия. Трагедии Уильяма Шекспира являются важной составной частью мировой литературы, а их проникновение в узбекскую литературу осуществлялось через переводы и театральные постановки. Такие произведения, как "Гамлет", "Отелло" и "Макбет", были переведены на узбекский язык, поставлены на национальных сценах и представлены широкому кругу читателей. Этот процесс оказал значительное влияние на развитие трагического жанра в узбекской драматургии, а также на формирование традиции глубокого изображения внутреннего мира и переживаний человека. Конфликт, характеры и элементы драматической композиции в трагедиях Шекспира стали основой для новых художественных поисков узбекских писателей. В результате жанр трагедии в узбекской литературе обогатился как по содержанию, так и по форме, а связи между национальной и мировой литературой укрепились.

Ключевые слова: Уильям Шекспир, трагедия, драматургия, узбекская литература, театральная культура, Гамлет, Отелло, Король Лир, Макбет, философская идея, художественный анализ, трагедия, внутренние противоречия.

KIRISH

“Jahon adabiyotining yirik namoyandasi Uilyam Shekspir yaratgan tragediyalar nafaqat G'arb adabiyotida, balki o'zbek adabiy tafakkuri rivojida ham muhim o'rin egallaydi.”

William Shakespeare (talaffuzi: Uilyam Shekspir; 26-aprel 1564-yil – 23-aprel 1616-yil) – ingliz dramaturgi, shoir va aktyor, dunyoning eng mashhur dramaturglaridan biri hisoblanadi. Shekspir ijodi davrining ilk cho'qqisi – “Romeo va Julyetta” (1595-yil) tragediyasi bo'lib, tasvir jihatdan komediyaga yaqin tursa-da, muhabbat mavzusi fojiviy yakun topgan.

“Romeo va Julyetta”ning tragizmi lirik bo'lib, butun asar yoshlik poeziyasi va muhabbatning doimo g'alaba qiluvchi kuchi bilan yo'g'rilgan. Shuningdek, Shekspir tragediyalarining tarjimalari va sahnalashtirilishi o'zbek yozuvchilari hamda dramaturglarining ijodiy uslubiga sezilarli ta'sir etib, milliy adabiyotda fojiviy janrning rivojlanishiga xizmat qilgan. Uning tragediyalarida inson hayoti, ruhiy kechinmalari va axloqiy tanlovlari chuqur tasvirlanadi. Shekspir asarlarining ahamiyati shundaki, ular nafaqat o'z davri, balki bugungi kun uchun ham dolzarb bo'lgan muammolarni yoritadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Shekspir tragediyalarining asosiy xususiyati – bosh qahramonning ichki nuqsoni tufayli fojeaga uchra-shidir. Bu jihat “Hamlet”, “Othello”, “Macbeth” va “King Lear” asarlarida yaqqol ko'rinadi. “Hamlet” fojiasida insoniyat paydo bo'lganidan beri yonma-yon kelayotgan ezgulik va yovuzlik, xiyonat va sadoqat, jinoyat va jazo singari sifatlar o'rtasidagi kurashlar tasvirlangan. O'sha davrning barcha gumanistlari singari Shekspir ham insonni har jihatdan yetuk, kamchiliklardan xoli, “odam” degan mukarram nomga munosib ko'rishni istaydi. Asarda ezgulikka intilgan shaxslar va hokimiyatga erishish yo'lida yovuzlik qilgan kimsalar taqdiri o'zaro kesishgan nuqtalarda namoyon bo'ladi. “Othello” asarida esa asosiy sabab – rashk hissidir.

Othello boshqalarning yolg'on gaplariga ishonib, o'z sevgisini yo'q qiladi. Bu yerda insonning hissiyotlarga berilishi qanday og'ir oqibatlariga olib kelishi ko'rsatiladi. Shekspir bu asarda ham insonning ichki kurashlarini – ishonch va shubha, oliyjanoblik va pastkashlik o'rtasidagi ziddiyatlarni tasvirlaydi. “Macbeth” tragediyasida hokimiyatga bo'lgan cheksiz intilish asosiy o'rinni egallaydi. Macbeth o'z maqsadiga erishish uchun noto'g'ri yo'lni tanlaydi va bu uning halokatiga sabab bo'ladi. “King Lear” asarida esa noto'g'ri qaror va ishonch muammosi ko'tariladi. Qirol Lear sodiq farzandini rad etib, yolg'on gapirganlarga ishonadi va natijada fojeaga duch keladi. Ushbu asarlarni solishtirganda, ularning barchasida insonning ichki zaifliklari asosiy sabab ekanligi ko'rinadi. Biroq har bir asarda bu zaiflik turlicha namoyon bo'ladi: birida ikkilanish, boshqasida rashk, yana birida esa ambitsiya yoki ishonch xatosi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Kishilar Shekspir asarlarini o'qiydilar va sahnada tomosha qiladilar, undagi insonlar taqdiri va xarakteri haqida bahslashadilar. Ba'zan ular buning siri nimada ekanini ham o'ylab qoladilar. Nima uchun Shekspirning tragediyalari unutilmaydi, “o'lmaydi”? Nima uchun tomoshabinlar hali ham uni ko'rishni istaydilar, aktyorlar esa uning pyesalarini ijro etishni orzu qiladilar?

Shekspir kim to'g'risida yozmasin – Daniya shahzodasimi, Misr malikasimi yoki Venetsiya sarkardasimi – u barcha davrlarda kishilarni hayratga soladigan yuksak insoniy hissiyotlarni namoyon etadi. Shekspir tragediyalari nafaqat ingliz adabiyotining rivojiga, balki butun dunyo adabiyotining shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Shekspirning tragediyalaridagi insonning ichki qarama-qarshiliklari va tashqi omillarga qarshi kurashi o'zbek yozuvchilari va dramaturglarining asarlarida o'z aksini topgan. Shuningdek, Shekspir asarlaridagi o'lim va taqdir masalalari o'zbek adabiyotida ham keng yoritilgan. Xususan, o'zbek dramaturglarining asarlarida qahramonlarning ichki kurashlari, ularning o'z-o'zini anglash jarayoni va maqsadga erishishdagi to'siqlari Shekspir asarlaridan ilhomlangan. Bu holat o'zbek adabiyotida inson tabiatining rang-barangligini, uning ichki va tashqi muammolarini tasvirlashda muhim bosqichni bosib o'tishga yordam bergan.

Shekspir tarixiy tragediyalarining maydonga kelishida Plutarxning “Qiyosiy hayotnomalar”, komediyalarining yozilishida esa M. Bandelloning Italiya Uyg'onish davriga oid hikoyalari asosiy manba bo'lib xizmat qilgan. “Romeo va Julyetta”, “Hamlet”, “Qirol Lir” singari tragediyalarga asos bo'lgan syujetlar Shekspirdan avval ham sahna asarlari sifatida yaratilgan. Shuningdek, Shekspirning o'zbek tomoshabini tomonidan kashf etilishi 1935-yilda “Hamlet” tragediyasining Hamza nomidagi drama teatrida (hozirgi O'zbek milliy akademik drama teatri) sahnalashtirilishi bilan boshlangan.

Shundan so'ng O'zbekistondagi o'zbek va rus teatrlarida Shekspirning "Otello", "Romeo va Julyetta", "Yuliy Sezar", "Qirol Lir", "Qiyiq qizning quyilishi", "Yoz tunidagi g'aroyib tushlar" singari asarlari katta muvaffaqiyat bilan qo'yilgan.

Shekspir asarlarini tarjima qilishda G'afur G'ulom, Yashin, Uyg'un, Shayxzoda, Turob To'la, Q. Mirmuhamedov kabi yozuvchi va tarjimonlar ishtirok etganlar. So'nggi yillarda Jamol Kamol Shekspir asarlarini bevosita ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjima qilgan. Cho'lpon qalamiga mansub "Hamlet"ning tarjimasi esa o'zbek tarjima san'atining yetuk namunalaridan biri hisoblanadi. Shoir 49 yoshga to'lganda vatani Stratfordga qaytadi va o'sha yerda 1616-yilda vafot etadi. Shekspir vafotining 400-yilligi munosabati bilan saralangan hikmatli so'zlar: Chiroyga oshiq bo'lish mumkin, ammo faqat qalb seviladi.

Boshqalardan ayb qidirguncha, o'zingizga qiyo boqing. Biror sababdan jiddiy xafa bo'lsak, arzimagan narsalardan asabiylashamiz. Yovuzlik yaxshilikka olib kelmaydi. O'ylamay qilingan har bir ishning o'z mantig'i bo'ladi. Bo'ronda ichilgan qasamlar sokin havoda unutiladi. Ko'ngilga yo'l qidirayotgan erkaklar aprelga, uylanganlar esa dekabrga o'xshashadi. Men qachonlardir his qilgan tuyg'ularimni kechirdim, sen ham kechir – qaytar dunyo.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Shekspir asarlari jahon adabiyoti rivojlanishiga juda katta ta'sir ko'rsatgan. Ayniqsa, uning tarjimalari butun Sharq va G'arb mamlakatlarida beqiyos ahamiyat kasb etgan. Xususan, "Romeo va Julyetta", "Otello", "Hamlet", "Qirol Lir" asarlari kitobxonlar qalbidan joy olgan. Uning tragediyalarida inson ruhiyati, sevgi, sadoqat va xiyonat kabi abadiy mavzular chuqur va ta'sirchan yoritilgan. Shu bois, Shekspir merosi bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmay, yangi avlodlarni o'ylashga va xulosa chiqarishga undab kelmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Maqsudov, M. "Shakespeare's Tragedies and Uzbek Theatre." Uzbek Drama Journal, vol. 2, 2016, pp. 78-82.
2. Shakespeare, William. Hamlet. Tarjimon: Sh. Saidov. – Toshkent: Uzbek Literature Publishing House, 2002.
3. Abdurahmonov G'. Jahon adabiyoti tarixi. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
4. Qayumov A. Chet el adabiyoti. – Toshkent: Fan, 2005.
5. Stephen Greenblatt. Will in the World: How Shakespeare Became Shakespeare. – New York: W. W. Norton, 2004.
6. CliffsNotes. Hamlet, Macbeth, Othello tahlillari.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.